„V zemljepisnem delu naših beril mora ostati naša slovenska zemlja neoskrunjena, celotna, povečati se mora celo za beneško Slovenijo in mora obsegati vse dele, kjerkoli prebiva slovenski narod, in najsi leže v državnih mejah ali izven njih. Mejo slovenske zemlje tvori današnja živa slovenska jezikovna meja, to so zadnje koče, v katerih ima tirjati svojo pravico slov. narod. Od Devina po vznožju trdega Doberdoba, ob Soči do Brd, ob vznožju brdskih goric in po obronkih naše mučeniške beneške Slovenije do zareze Pontablja, Zila z našimi Ziljani — to je naša zemlja, in vsak košček te zemlje mora naš šolar poznati z enako natančnostjo kot drugo slovensko zemljo. Kadar govorimo o slovenski zemlji, ne smemo poznati državnih mej! In morje nižje Devina, kjer živi danes naš jezik in ima tirjati naš narod svojih pravic — je naše morje!"

„In naša zgodovinska knjiga ne sme poznati razcepljenega našega naroda: pripoveduje naj mladini, da bo vstal kralj Matjaž, ki bo s svojo vojsko osvobodil naše brate in zedinil vso našo zemljo..."

„In slovenska pesem! — O ‚Soči' naj bo na prvem mestu... Naj ne izostane iz naših beril niti ena pesem, ki opeva naše neodrešene kraje!"

„Na celu naj jim bo naš ‚Naprej'; opišimo v najlepših besedah, ki jih zmoremo, svetost našega boja; pridenimo jim današnjo nacionalno jezikovno karto naše celotne slovenske zemlje, da vsakdo grafično vidi izražen naš program — in podarimo to knjigo mladini od rodu do rodu, da bo iz nje črpala moč za bodočo borbo!"

Prekrasne besede podpisujem z obema rokama. Vredne so, da jih tovariši-sestavljalci šol. lista, oziroma šol. knjig, upoštevajo v polni meri pri svojem delu.

S knjigo in živo besedo stoj, slovenski učitelj, med mladino in kaži ji na zvezdo, ki mora zasijati tudi našim bratom onkraj demarkacijske črte! Odpri šolska vrata na stežaj — slovenskemu iredentizmu!

J. J.:

Nove plače francoskega učiteljstva

Francoski ljudskošolski učitelji so bili že mnogo let pred vojno državni uradniki in plačani kot ostalo državno uradništvo. Oni so zaradi tega lahko živeli svojemu stanu primerno in jim ni bilo potrebno hlapčevati na različnih straneh kot je bil slučaj pri nas. — Njihove močne organizacije, ki delajo za skupne materialne in pravne interese učiteljstva v resnici skupno, (o njih bomo imeli priliko še govoriti), so dosegle sedaj, da se uzakone predlogi glede nove regulacije učiteljskih plač, ki so za ljudskošolsko učiteljstvo sledeče:

Pomožni učitelji-začetniki prejemajo sedaj letno 3600 fr., mesto 1200 frankov, ki so jih prejemali pred vojno. Definitivni učitelji VI. plač. razreda imajo 4000 frankov letne plače in vsak nastopni razred po 500 frankov poviška (vsakih pet let), kar znaša za I. razred 6500 frankov, za one, ki služijo še nadalje in ne gredo v pokoj 7000 frankov — brez razlike na spol. — Nadalje obdrže še vedno krajevne doklade v mestih, ki imajo več kot 1000 prebivalcev; doklado od 200 frankov za „brevet supérieur" * in stanovanjsko doklado oni, ki nimajo prostega stanovanja. Francoski parlament je sprejel za regulacijo plač učiteljstva treh kategorij sledeče vsote:

za vseučiliško učiteljstvo .	23,799.710 fr
za srednješolsko učiteljstvo	53,391.170 „
za ljudskošolsko učiteljstvo	340,845.875 „
skupaj . .	418,036.755 fr

Francoskemu učiteljstvu je s tem dana možnost živeti v sedanji draginji svojemu stanu primerno. A pri nas se še vedno najdejo razni ljudje (ki žive sami v razkošju), ki se zaganjajo proti itak minimalni regulaciji plač učiteljstva. Slični gospodje so lahko sigurni, da so brez moči, ker ujedinjeno jugoslovansko učiteljstvo jim bo preprečilo s svojim delom najenergičneje njihove načrte.

Učiteljsko gibanje za ureditev učiteljskih plač na Angleškem

Celu Englesku zahvatio je silan učiteljski pokret da se učiteljske plate povečaju i sistemiziraju. Na sve strane sazivaju se učiteljski mitingi, na kojima se iznose zahtevi za povećanje i uredjenje učiteljskih plata.

Udruženje engleskih učitelja, „National Union of Teachers", preko svoga organa, „The Schoolmaster", ovako je formulisalo zahtev za uredjenje učiteljskih plata:

1. Učitelji sa ispitom:

Početna plata 170 funti sterlinga, ili 4250 dinara, koja se automatski povećava svake godine sa 15 f. st. ili 375 din. do maksimalne plate, koja iznosi 450 f. st. ili 11.250 din.

2. Školski upravitelji:

Dele se u četiri kategorije. Oni imaju platu kao i učitelji sa ispitom, i upraviteljski dodatak, koji iznosi:

za upravitelje IV. kat. 625 dinara
za upravitelje III. kat. 1250 dinara
za upravitelje II. kat. 1875 dinara
za upravitelje I. kat. 2500 dinara.

Prema ovome plate školskih upravitelja sa dodatkom iznosile bi:

upravitelja IV. kat. 12.500 dinara
upravitelja III. kat. 13.750 dinara
upravitelja II. kat. 15.000 dinara
upravitelja I. kat. 15.250 dinara.

3. Stručni učitelji:

(Učitelji za posebne predmete.)

Imaju platu kao i učitelji sa ispitom.

4. Učitelji bez ispita:

(bez redov struč. učit. spreme).

Početna plata 100 f. st. ili 2500 dinara, koja se povećava svake godine sa 10 f. st. ili 250 din. do najveće plate od 270 f. st. ili 6750 din.

5. Učiteljski pomoćnici:

Početna plata 200 f. st. (5000 din.), koja se uvećava svake godine automatski za 20 f. st. (500 din.) do najveće plate od 500 f. st. ili 12.500 din.

Učitelji u Engleskoj nisu državni činovnici u punom smislu, jer nisu pod neposrednom upravom državne školske vlasti, već stoje pod upravom školskih odbora, koji i biraju i plaćaju učitelje. Kako je sad početak školske godine, to su učiteljski listovi prepuni stečaja za spopunjavanje praznih učiteljskih mesta. Te stečaje ili konkurze objavljuju školski odbori.

U svakome stečaju naznačeno je, da je upražnjeno mesto upravitelja, ili stručnog učitelja, ili učiteljskog pomoćnika, pri kojoj školi, veličina plate, pak prijave. U nekojim stečajima propisano je čak i starost kandidata.

Naravno da engleski učitelji teže da se emancipuju od ovoga položaja, da žele da budu državni činovnici, ali se malo može verovati, da bi se u tome uspelo, zbog poznatoga konzervativizma državnih upravljača u Engleskoj, koji se odupiru svakoj reformi, koja menja stari poredak.

Po „Narodni Prosveti".

Gospodarske zahteve hrvatskega učiteljstva.

Upućuje se svo učiteljstvo, da energično i složno zatraži od svojih kotarskih (sreskih), županjiskih (okružnih) i zemaljskih vlasti, da one pre zime osiguraju svoje učiteljstvo:

1. S potrebnom količinom žita ili brašna uz jeftinije cene, zbog čega ovo učiteljstvo javno protestuje i žigoše postupak, da se za najsiromašnije i najodanije narodne i društvene radnike nisu u ovomu smislu država i ostali pozvani faktori pobrinuli pre, nego što se dopustio izvoz naše hrane našim neprijateljima i nemoralno bogaćenje kojekakvim narodnim gulikožama i parazitima društva;

2. sa soli, petroleumom i šećerom, jer nije pravedno i po socijalnoj potrebi jednako razdelenje ovih artikla onima, koji plivaju u bogatstvu i onima, koji svoj trud naplaćuju prema svojoj slobodnoj volji — kao i nama, koji nijedne te mogućnosti nemamo;

3. ogrevom za sve bez razlike;

4. povišenjem nagrade za šegrtske škole, jer je pravo ruglo pravednosti, da samo učitelji rade za mirnodobsku naplatu;

5. naredjenjem općinama, da dodatke na skupoću isplaćuju sami redovnom mesečnom isplatom, a tako da odmah isplate i dosad zaostale svote, dok ne stignu iz državne kase; ili nek se država pobrine drugačije za redovnu isplatu, jer ovako ti dodaci ne vrede ništa i učiteljstvo se samo zavarava, da živi bez računa i da tako propadne potpuno;

6. da se ma kojim načinom isplate i učiteljstvu dodaci od marta do juna o. g., što ih je dobilo ostalo činovništvo, jer to zahteva i pravda i moralni rezon.

Stališče hrvatskega učiteljstva napram nedelavnosti v organizaciji in k osnutku šolskega zakona.

Na skupštini učiteljstva „Uč. udez." konstatovalo se, da učiteljstvo naše države, naročito novooslobodjenih krajeva, ne shvaća dovoljno važnosti svojih organizacija po sebe, kao ni njinu zadaću u kulturnom i nacionalnom pogledu. Sa žalenjem se ističe, da se za godinu dana nije gotovo ništa uradilo na tom polju, te nije čudo, da smo upravo danas mi najzapostavljeniji stalež. Danas smo tako razcepkani kao nikad — ni pre rata! Za osudu je na pr. postupak učiteljstva avtonomnih srpskih osnovnih škola u Hrvatskoj i Slavoniji, koje se baš sad od ostalih drugova odelilo pravim kineskim zidom — kao nikad dosad! Izgleda, da je nastupila neorijentisanost i nehaj, kakav još ne bijaše medju nama. Zato nismo ništa ni postigli . . .

Molimo i pozivamo svo učiteljstvo Srba-Hrvata-Slovenaca, da bar sad počne s ozbiljnim radom svud tamo, gde toga dosad nije bilo. Pozivamo sve drugove, da porade prema intencijama ovoga udruženja, kako su ovde izložene, te prema našim rezolucijama od 15. maja o. g., gde je označen naš staleški i narodno-prosvetni zadatak u ovoj našoj slobodnoj Kraljevini troimenoga jedinstvenoga naroda.

Uz ostali naš najprešniji rad nek se što pre prouče i rasprave „Načela o nacrtu zakona za osnovne i učiteljske škole u Kraljevstvu", u kojima imade vrlo dobrih i naprednih ustanova, a nedostaci i pogreške nek se predoče na merodavnim mestima, kako bi taj novi zakon bio pravo i istinsko oslobodjenje jedinstvene narodne škole od svih nepozvanih i štetnih uticaja, a od učiteljstva da se stvori nezavisan i opskrbljen, ali i svestan i odan nacionalni radnik, u koju svrhu da se posveti pažnja naročito dobrom i nacionalnom učiteljskom obrazovanju i da se to ne uzme nikako kao stvar od kompromisa.

Po slovanskem svetu.

Iz čehoslovaške republike.

—c **Na češkoslovaških šolah** je pouk krščanskega nauka obligatno vpeljan za vso mladino do 14. leta. Izjema se dovoli le na posebno prošnjo staršev, ki morajo izpričati, če so res brez konfesije, ali pa ne spadajo drugemu veroizpovedanju kot katoliki. Na Slovaškem je verstveni pouk brez izjeme obligaten za vse razrede sploh in za vse konfesije.

—c **Nemec ostane Nemec.** V Stoolni pri Žatcu so otvorili Čehi svojo šolo. S poukom so pričeli 6. vinotoka 1919. Par minut po 8. uri, ko so bili zbrani že vsi učenci, učitelj in katehet, so vdrli v šolo tamošnji Nemci, oboroženi s puškami, sekirami in drugim podobnim orožjem. V naglici je učitelj zaprl šolsko sobo, toda divjaki so tudi v to vdrli, razbili vrata s sekirami in ob huronskem vpitju napadli deco, učitelja in kateheta. Učitelja so do krvi pretepli, ga vrgli po stopnjicah, kjer je dobil smrtnonevarne rane, enako se je godilo katehetu, ki so ga vrgli divjaki iz prvega nadstropja. Tudi ta je smrtnonevarno ranjen. Solske otroke so pretepli neusmiljeno, enega so ubili. Ves napad je bil dobro pripravljen in kaže le, da se Nemec ni spreobrnil. In pri nas? Lahko se tudi kaj podobnega zgodi. Z Nemci postopajo naše oblasti kakor z dragocenimi jajci, ki se ne smejo razbiti. Rokavice nikakor niso na mestu, zakaj Nemec ostane nasilnež.

—c **Socializiranje šolstva z ravnopravnostjo na izobrazbo.** Češki listi ponatiskujejo resolucijo „Francoske lige za izobrazbo", ki je imela pred kratkim svoje zborovanje. Glasi se: „Liga za izobrazbo želi: 1. Vsi otroci naj imajo enako pravico na izobrazbo, zatorej naj se pripušča vsakdo brezplačno na srednje in višje šole, to pravico omejuj le nadarjenost in zmožnost dijakova. 2. Število strokovnih šol naj se pomnoži, da zamorejo sprejeti vse dijake, katerih zmožnosti se nagibljejo k poljedelstvu, obrtniji in trgovini." Liga za ljudsko izobrazbo je že leta 1913. stavila podobno resolucijo, katero je pa uničila svetovna vojna.

—c **Čudne manire — poštena občina.** Tešinski vikarijat je suspendiral Franceta Bražina, kateheta na meščanski šoli v Mihalkovicah, zato ker je poročil duhovnika Stibova z njegovo nevesto. Cerkev je s tem dejanjem pokazala, da je v 20. stoletju ista, kakor je bila v srednjem veku; brani se z vsemi štirimi reform; in hoče prav tako kleti onega, ki se predrzne prestopiti ne božjo, toda ljudsko postavo, zakaj celibat duhovnikov vendar ni cerkvena dogma. Če bi imela moč, gotovo bi oba duhovnika kot „verska hudičkača" sežgala na grmadi, toda hvala bogu, časi so drugi. Občinski odbor v Mihalkovicah je katehetovo zadevo prevzel nase in ni priznal njegovega suspendiranja, zakaj on vzdržuje šolo in obvestil je šolske in cerkvene urade, da bo učil dalje, kot je doslej. To se pravi — moška beseda.

—c **Trgovske šole na Češkem.** Lani je bilo na Češkem 10 trgovskih akademij in 20 dvorazrednih trgovskih šol. Letos pa je narastlo število akademij na 14 in dvorazrednih trgovskih šol na 31, torej se je pomnožilo število trgovskih šol za 50%. Toda s tem razvoj trgovskega šolstva še ni zaključen, saj skoro vse sili ravno v trgovske strokovne šole. Zaključena pa seveda tudi ni bojazen, kam z ogromnim trgovsko izobraženim naraščajem, ki si hoče na lahek način služiti kruh. Opozoriti treba tu na dvojno nevarnost. Zgodi se lahko, da pade na ta način nivo splošne naobražbe, zakaj absolventi letih šol, dobe za enkrat še lahko krasne službe in jim niti na misel ne pride, da bi se posvetili šolski karijeri na trgovskih šolah, ki bodo skoro ostale brez učiteljev, zakaj ti, ki so sedaj, ne zmorejo vsega dela, novih ni in pri ustanavljanju novih šol si šolski faktorji pomagajo, kakor si morejo. Za strokovne predmete nastavljajo nestrokovnjake. Po tem se ravna seveda tudi pouk, uči se, sam da se izpolni ure.

Iz Jugoslavije.

— **Stavka ljubljanskega učiteljstva.** V znak solidarnosti z drž. uradništvom je sklenilo ljubljansko učiteljstvo dne 18. decembra t. l. splošno stavko. Učiteljstvo je ob deseti uri dopoldne zaključilo s poukom in odšlo na shod državnega uradništva. Ljubljanskemu učiteljstvu se je priključilo tudi učiteljstvo iz okolice, v kolikor je pravočasno bilo obveščeno o stavki. Zaradi poznega obvestila, ni bilo mogoče izvestiti ostalega učiteljstva.

— **Protesti našim okrajnim društev.** Radovljiško učiteljsko društvo nam je poslalo sledeči protest: „Učiteljstvo radovljiškega okraja, zbrano na sestanku 14. decembra t. l. v Lescah se solidarno pridružuje protestu ljubljanskega učiteljstva, da nastopi z vso močjo proti nameravani uvrstitvi učiteljstva v kategorijo C.

— **40 vinarjev za en kilometer,** določa višji šolski svet nagrade za one učiteljice zen. ročnih del, ki poučujejo tudi na solan izven svojega uradnega sedeža. Tako je navedeno v razpisu služb za učiteljice ženskih ročnih del. Čudimo se, da se v današnjih časih sploh ne sramuje oblast navesti tako potmino v razpisu, ne-le, da celo plačuje pot po tej ceni! Pričakujemo, da se ta nedostatek za današnje čase odpravi in se tarifi tudi za tovrstne doklade uredi času primerno.

— **Vozni:** Vse ljubljansko učiteljstvo, ki misli poučevati na obrtno-nadaljevalnih šolah, vabimo na važen sestanek v ponedeljek, dne 29. decembra t. l. ob 10. uri dopoldne v zbornico I. mestne d. lj. š. (Čedina.) — Sklicatelj.

— **Spisate je slovenskih šolskih knjig** in vse tov., ki se zanimate za slovensko irredento, opozarjamo na današnji članek „Zasedeno ozemlje in naše šolske knjige," ki bo vsakomur služil za bodočo orientacijo pri pouku in za vnanje delo sploh.

— **Izpopolnitev uredništva pri našem listu.** Za zasedeno ozemlje smo dobili pri našem listu posebnega sotrudnika, ki bo imel v evidenci gibanje na šolskem in stanovskem polju našega neodrešenega ozemlja. S tem smo napravili v naši notranji upravi korak naprej in smo se približali k realizaciji sklepa „Zavezine" delegacije glede neodrešenega ozemlja. Opozarjamo tovariše na tozadevna poročila. — Dosedaj smo imeli stalnega poročevalca za gibanje češkega in francoskega učiteljstva in šolstva. Kakorhitro bodo razmere dovolile, se izpopolni redakcija tudi z ozironi na druge države in narode.

Od višjega šolskega sveta smo prejeli sledeči poziv. Glasom poročil s Primorske je pomanjkanje učiteljskih moči na Goriškem in v Istri silno veliko. Okupacijska oblast v Trstu je zastopnikom polit. društva „Edinost" izjavila, da mnogo šol ne more odpreti radi pomanjkanja učiteljskih moči in **da se bodejo prošnje tistih učiteljev, ki bi se hoteli vrniti v zasedeno ozemlje uvaževale.** Na to objubo se opozarja učiteljstvo, ki se je preselilo iz zasedenega ozemlja, s pozivom, da se čim številneje priglasi za službovanje na Primorskem. Preskrbelo se bode za to, da tisti, ki se vrnejo, ne bodejo imeli sitnosti. Pravilno opremljene prošnje naj se naslovijo na civilnega guvernerja v Trstu ter pošljejo čimprej višjemu šolskemu svetu v Ljubljani. — Višji šolski svet je izdal gori navedeni odlok. Na drugem mestu priobčujemo opis, ki je izšel iz kroga učiteljev-beguncev, oziroma izseljencev iz Primorske. Mi se držimo stališča, ki ga je „Učit. Tov." zavzel v 24. štev. t. l. v članku „Apel na deželno vlado za Slovenijo".

— **Proti hujskanju zoper šolski zakon.** Okrajni predstojnik v Djakovu, Mitrović, je na brzojavni ukaz virovitiškega velikega župana poslal občinskim poglavarstvom nalog, naj takoj ustavijo pobiranje podpisov proti novemu šolskemu načrtu, v kolikor se vrši v javnih šolah. Podpisne pole naj se šolski mladini od-

* Glej članek o meščanskih šolah v Franciji.